

P. HORVÁTH KÁLMÁN FOGONDNOK LEVELE.

A közelebbi múlt főtanácson választott egyh. főgondnokunk folyóiratunk útján a következő lelkes levelet intézi az unitárius vallásközönséghez :

Őszinte szó hitrokonaimhoz.

Megvallom, midőn egy néhány jó barátom és őszinte jó akadém felkért, hogy a második főgondnoki állást elfogadjam azon esetben, ha a méltóságos és főtisztelendő egyházi főtanács megtisztel azzal, hogy megválaszt, megvallom, mondom aggodalomban és küzködésben voltam magammal az iránt, hogy ezen reám nézve oly becses és megtisztelő választást, ezen megbízást elfogadjam? Minden bizalom, melyet előlegezünk valakinek választásakor egyfelől, feltételezi másfelől az ellenszolgálatot és a képességet arra, hogy ő annak, a mire megválasztották meg is tud felelni és hogy ő az adott és nyújtott helyzet magaslatán áll. És én midőn e kétszempontból magamat és szerény tehetségeimet vizsgáltam, arról győződtem meg, hogy bár a legjobb akarat is vezetne és a kellő odaadás az ügy iránt nem is hiányoznék bennem, a feladat nehézségeit, melyek bölcs előrelátást, mérsékletet, az ügyek teljes és részletekben ösmertetét követelik, nem tudnám legyőzni, és így leendő állásomból folyó tisztetnemnek annak idején nem lennék méltó viselője.

Nem szólok a jelen helyzetről, egyházi ügyeink vezetése mostan oly bölcs kezekben van letéve, hogy az azok által elért eredményeket örömtelt szívvel szemlélhetjük mindnyájan és áldhatjuk a gondviselést, mely ily embereket adott nekünk. De mi lesz akkor, ha megfordul e szép kép, ha letűnik egyházunk egéről a rajta mostan tündöklő világosság és sötétség borul reá, minnek lehetősége soha sem lehet kizárva; ha véletlenül épp e terhes időben reám hárul majd ezen kötelesség, hogy a tanácskozásokat vezessem? Hol lesz majd azon férfiú, kit keresünk, ki a szeretetet a tapintattal, az előrelátást a bölcseséggel párosítsa, megtudta nyerni a kételkedőket is; és egyházi ügyeink némelykor bonyulult állásában mindig megtalálta

a kivezető útát; egyszer elérte a kitűzött czélt, másodszer megnyugovást és elösmerést vőn még azok részéről is, kik előbb ellenvéleményben voltak.

Szesencsés helyzet valóban a mai, de mit rejt a jövő' magában az kétes, ezen kétes jövőnek kedvezőbb esélyeit egyengetni, elkészíteni a véd- a segítő eszközöket a legrosszabbra is, az mindnyájunk kötelessége. Azért megbizottaink legyenek olyanok, kik akarnak és tudnak tenni, a hol kell és a mit kell.

Ily tépelődésben voltam önmagammal, hogy az általam jelzett esetekben, midőn vezetőre, tanácsadóra lesz szüksége egyháznak, meglesz-e bennem a a kívánatos támasz, a kellő erély, igazságosság, jártasság, a mérséklettel együtt a jó indulat, kihez bizalommal fordulhat egyházunknak minden tagja, mikoron annak javait gyarapítani akarja, a nélkül, hogy várakozásában csalódott volna? Midőn ezen tekintetek nyomultak elő lelkembe, minthogy kellett is előnyomulniok, első benyomásra ezek parancsolólag, óva intének, őszintén mondom, hogy ne fogadjam el a választást; hadd jöjjön, foglalja el más, nálamnál érdemesebb, tehetségesebb egyén azon megtisztelő állást, mely felemel ugyan egyházunk vezető férfainak szeretetében, de attól, kinek bizalma jeléül a pálmát nyújtja, a lépcső fokán, melyre helyezte — nagy kötelességek és feladatok megoldását várja és méltán követeli a jövőben. Ónéretes ember csak úgy vállal el valamit, ha tudja, hogy annak derék végrehajtója is lesz.

És hogy mégis — mindezen nyomós ellenvetések súlya ellenére melyek bensőmben forrongtanak — elvállaltam ezen díszes, de nehéz tisztet — mert ne higyjék uraim, hogy az könnyű feladat: egyházunk javának, dicsőségének mindig éber munkássának és előljárójának lenni; — pedig ez föltétlenül kell hogy legyen egyházunk bármely főembere — elfogadtam ezen állást mondom, mert átláttam, hogy ezen megtisztelő, nagy bizalom elől, melylyel engemet, érdemetlent, második főgondnoki állásra megválasztottak, nem szabad kitérnem és kerülnöm kell annak látszatát is, mintha a nehézségektől megijedve, azok elől menekülni kívánnék és erre elfogadható okot, kibuvó ajtót keresnék.

Tudom és érzem továbbá azt is, hogy családom hagyományában, örökségemben kötelességek letéteményese is lettem. Őseim, családom elhalt tagjai (és erre büszke vagyok) a múltban szépen, nemesen gondolkoztak és tettek, midőn egyik minden vagyonát, melyről, mint sajátjáról rendelkezett, egyházunknak hagyományozta; ez volt, mint mindnyájan tudják, Zsúki László; a másik mint egy-

házunknak azon időbeli főgondnoka, szülő apám Petrichevich Horváth Ferencz azon időben való nagy értéket, — mely egyházunk részére annak akkori nyomoruságában az életet, a feltámadást, a porból, melyhez le vala sújtva, való felemelkedést jelenté — segített értékesíteni és vezeté a munkát, mely nekünk iskolát és díszes templomot emelt.

Ez ősöknek példaadó képe volt előttem, midőn a mélt. és főt. egyh. főtanács választását elfogadtam, az unszolt, hogy azt meg kell tennem, hogy bocsássam minden tehetségemet egyházam rendelkezésére és hogy annak szolgálatára állni szent kötelesség. Tudom, hogy nyomdokukba lépni oly eredménnyel, mint ők tették, képes nem leszek, mert Isten nem áldott meg oly vagyoni, oly szellemi eszközökkel, mint őket, melyekkel szabadon rendelkezvén egyházam javára fordíthatnám, de adott akaratot és az az egyház szolgálatára áll, hogy a nagy ősöknek ne legyek épp méltatlan utóda.

Tudják és tudhatják önök eddigi működéséből — mint kolozsvári főiskolánk egyik szerény felügyelő gondnoka, hogy mit tettem, hogy megvan-e bennem a szükséges odaadás, az ügy iránti lelkesedés? mely erjesztője minden nemesnek, mely nélkül emberi intézmény nem fejlődhetik, mint nem nőhet fel és nem gyarapodhatik a gyermeki test, ha nincs ott az anya gondviselő keze, odaadó önfeláldozó szeretete; ez pedig csudákra képesít.

Ezen buzgóságot, ezen szeretetet és kötelességérzetet, a mily mértékben bennem megvan, ígérem egyházamnak és felajánlom szolgálatkészségemet; a mélt. és főtiszt. egyh. főtanács vezérférfiainak bölcsessége, jóakarató útbaigazítása, kiknek jóindulatú támogatását kérem is a a jövőre, még inkább megsegítenek talán, hogy a jóakarató, mely bennem lakozik, testet öltjön, munkálkodásunknak sikere legyen, midőn egyházam érdeke a tettek terére szólít.

Kérem Isten áldását, segítségét működésekre, egyházunkra; ő a forrás, honnan meríthetünk megújulást, ha ellankadtunk, ő adja idegeinknek az aczéložó erőt, ha kifáradtunk és a bölcs meggondolást, midőn arra van szükségünk a nyugalom óráiban, az ő magasztos, nagy segítségét kérem mindnyájunk, intézményeink részére, mert csak az ő áldásában terem nagyobb termésthözó kalász, mely után vágyunk, mely egyházunkat jövőjében megerősíti, gyarapítja és utódainknak dús aratást ígér, biztosít.

Tömörüljünk a munka körül, a gondolat, hogy egyesített igyekezet a másképp lehetetlennek látszó dolgokat kivihetővé teszi, egyesítsen mindnyájunkat egyházunk virágzásának, jólétének érdekében,

hogy így, kitartó munkásságunkkal, mely mindig egy irányban működik, egy czélt szolgál — megerősödve, az akadályokat legyőzhessük, egyházunk alkotmányát felépíthessük a késő nemzedékek számára.

Azzal a kéréssel zárom be szavaim, tartsák meg mindnyájan egyenként irántam való becses jóérzésüket, barátságukat.

Hálával vettem bizalmukat, megválasztásomat, melyet annál nagyobb becsben tartok, mert egy lépést sem tettem annak megnyeréséért a saját érdekemben és így azt egészben az irántam való nagy bizalom kifolyásának kell tekintenem. Törekvésem leend, a mennyiben ez rajtam fog állani, hogy ne legyek egészen érdemetlen arra, hogy akkori cselekedetüket a jövő is helyeslőleg vehesse tudomásul. Úgy légyen!

Felső-Zsúk, 1292. november hóban.

PETRICHEVICH-HORVÁTH KÁLMÁN
főgondnok.

IRODALMI ÉRTESÍTŐ.

Gróf Kuun Gézától az Akadémiai Értekezések XII-ik száma egy becses tanulmányt hoz „*Ujabb adatok a Kún-Petrarca-Codexhez*“ czimen. E tanulmányban a nagy tudományú főúr azokat a megjegyzéseket tárgyalja, melyeket az általa kiadott „Codex Cumanicus“-ra külföldi tudósok tettek, s főleg Teza olasz tudós megjegyzéseit. Teza nem osztja azt a nézetet, mely szerint a latin-perzsa-kún szótár gyűjtőinek e munkával főczéljuk a volt, hogy honfitársaik számára a perzsa és kún nyelvet beszélő népek-lakta tartományokban a kereskedést megkönnyítsék. Gróf Kuun kifejezett nézetét fentartja, mert „a nyelvnek tudományos érdeke a középkorban nem birt vonzó erővel, mert még nem is ébredt fel az emberek lelkében, s a klasszikai nyelvek és irodalmak ismeretére vezető szótárak kivételével csakis a valóságos irodalom, térítés és kereskedelem czéljaira szolgáló szógyűjtemények irattak.“ Szerinte a „Codex cumanicus“ első része kereskedők, második része hittérítők számára készült.

Keresztyén Egyház. történelme Irta *Warga Lajos* theol. tanár. Sárospatakon. A kezünk alatti második és harmadik füzet a III-ik kötetet nyitja meg, melyet már korábban két kötet megelőzött. Szerző a bevezetésben párhuzamot von a múlt és jelen, azaz a katholicismus és protestantismus között. „Mikor annak alkonyulni kezdett, akkor ennek a hajnal mosolygott fel. Amaz azt vitatta, hogy csak az üdvözöl, ki az egyh. parancsai szerint él, egyházon kívül és nélkül az ember a kárhozat zsákmánya lesz. Emez pedig azt hirdette, hogy ha hivatásunkat az egyházban, államban, községben, családban buzgósággal betöltjük s minden foglalkozás szent, ha azokat Istennek szentelt lélekkel és igazsággal teljesítjük — üdvözülünk.“ Ezek után tájékoztat ad a XIX. százév egyh. és vallásos mozgalmainak ismertetéséhez.

Az első szakasz a római egyház, a pápaság történetével kezdődik. VII. Pius, XII. Leó, VIII. Pius, XVI. Gergely, IX. Pius, XIII. Leó pápák törekvései után a kath. egyház részletes története van előadva országunként. Nevezetesen: Olasz-, Spanyol-, Portugália, Francia, Angol, Német, Sweitz, Porosz, Ausztria, Magyar, Orosz országokban, Ameri-